

Rsp 28/16

Obchodní zastoupení – nárok na provizi

PRÁVNÍ VĚTA

Za okolnosti na straně zastoupeného ve smyslu ustanovení § 669a obchodního zákoníku (podle kterého právo na odškodnění obchodního zástupce nevznikne, kromě jiného, „...*jestliže obchodní zástupce ukončil smlouvu, není-li toto ukončení odůvodněno okolnostmi na straně zastoupeného* ...“) je nutno považovat i případy, kdy zastoupený prosazuje změnu smlouvy o obchodním zastoupení proti vůli zástupce, zejména činí-li tak ultimativně a neuzavření dodatku spojuje s postihem zástupce v podobě ukončení smlouvy. To platí o to více, může-li navrhovaný dodatek skutečně vést ke zhoršení postavení obchodního zástupce. Právo na odškodnění obchodnímu zástupci v takovém případě vznikne, ačkoli smlouvu o obchodním zastoupení sám ukončil.

SKUTKOVÝ ZÁKLAD

Žalující strana, na straně jedné jako obchodní zástupce, uzavřela se žalovanou stranou, na straně druhé jakožto zastoupeným, Smlouvu o obchodním zastoupení. Žalující strana se ve smlouvě zavázala vyvíjet pro žalovanou stranu činnost směřující k uzavírání smluv (o stavebním spoření, o úvěru ap.). Žalovaná strana v roce 2014 předložila straně žalující dodatek č. 3 smlouvy, který kromě jiného stanovil, že zvláštní odměna žalující strany, na kterou by měla dle zákonných ustanovení nárok, by činila 1% z ročního průměru provizí získaných za posledních 5 let trvání Smlouvy, a to za každý ukončený rok. Návazně straně žalované e-mailem sdělila, že má 3 možnosti jak postupovat, a to: 1) podepsat „dodatek o obchodním zastoupení a vše zůstává po staru“ (spolupráce bude probíhat dále), 2) pokud podepíše dodatek č. 3 pouze manželka žalující strany (obchodního zástupce), 600 klientů z klientského kmene žalující strany bude převedena k ní a zbytek pod oblast (mezi jiné obchodní zástupce) a 3) pokud nepodepíše nikdo (ani žalující strana, ani jeho manželka), budou odebráni všichni klienti.

Žalující strana zaslala dne 8.10.2014 žalované straně výpověď Smlouvy a následně uplatnila vůči žalované straně s odkazem na ust. § 669 odst. 1. obchodního zákoníku právo na odškodnění ve výši 360.000 Kč. Žalovaná strana uplatněný nárok odmítla, z důvodu, že smlouvu ukončil sám obchodní zástupce.

ANOTACE / VÝŇATEK Z ODŮVODNĚNÍ

“Podle ustanovení § 669a obchodního zákoníku právo na odškodnění nevznikne, kromě jiného, „...*jestliže obchodní zástupce ukončil smlouvu, není-li toto ukončení odůvodněno okolnostmi na straně zastoupeného* ...“

Rozhodčí senát dospěl k závěru, že všechny podmínky pro přiznání práva na odškodnění žalující straně jsou splněny:

1. **smlouva o obchodním zastoupení byla ukončena.** V daném případě ji sice ukončil sám obchodní zástupce, což by jeho právo na odškodnění dle ustanovení § 669a vylučovalo, nicméně rozhodčí senát po důkladném uvážení dospěl k závěru, že v tomto případě je na místě se přiklonit k tvrzení strany žalující, že **ukončení Smlouvy bylo odůvodněno okolnostmi na straně zastoupeného.** Rozhodčí senát vzal za prokázané, že strana žalovaná, byť zprostředkovaně, naléhala na žalující stranu ohledně uzavření dodatku č. 3 Smlouvy. Samotný požadavek strany žalované na uzavření dodatku ke Smlouvě, byl navíc spojen s hrozbou postihu, respektive s určitou sankcí, v podobě odebírání klientů i ukončením Smlouvy pro případ jeho nesplnění. Straně žalující tak reálně hrozilo zhoršení podmínek pro výkon činnosti obchodního zástupce a tím i pro její podnikatelskou činnost s přímým negativním dopadem na ekonomické výsledky.

Je tedy zřejmé, že se nejedná o případ svévolného či bezdůvodného ukončení obchodního zastoupení zástupcem, se kterým je spojena zákonná sankce v podobě vyloučení nároku na odškodnění, ale o případ, kdy je ukončení vyvoláno požadavkem zastoupeného na uzavření dodatku ke smlouvě spojeným s postihem zástupce, který podepsat dodatek odmítal. To lze považovat za „okolnosti na straně zastoupeného“. Pro doplnění lze konstatovat, že i v zahraniční literatuře se za okolnosti na straně zastoupeného nepovažuje pouze zaviněné jednání, nýbrž i situace, které zastoupený nezavinil, jako například zásadní pokles trhu spojený s radikálním snížením příjmů zástupce nebo dovolené korporátní rozhodnutí zastoupeného s významným dopadem na ekonomickou situaci zástupce. S tímto pohledem se rozhodčí senát ztotožnil a uzavřel, že za okolnosti na straně zastoupeného ve smyslu zmíněného ustanovení obchodního zákoníku je nutno považovat i případy, kdy zastoupený prosazuje změnu smlouvy o obchodním zastoupení proti vůli zástupce, zejména činí-li tak ultimativně a neuzavření dodatku spojuje s postihem zástupce v podobě ukončení smlouvy a odebrání clientského kmene, a to bez ohledu na to, že takové změny, dle argumentace strany žalované, měly být motivovány jednotností právní úpravy a reagovat na požadavky regulátora (ČNB) na odpovědnost bank při jednání vůči spotřebitelům. V daném případě navíc nelze než uzavřít, že navrhovaný dodatek skutečně mohl vést ke zhoršení postavení obchodního zástupce (ponecháme-li stranou diskuzi, zda by taková změna byla vůbec platnou).“